

סֵפֶר
דָּגַל מַחֲנֵה
אֶפְרַיִם

פְּרִשְׁת נְשָׂא

עֲנִיּוֹת דַּעְתִּי רָמְזוּ נְכוּן, כִּי יְדוּעַ זֶה שְׁכֻמָּה
בְּחִינּוֹת יֵשׁ בְּעֲנִינֵי עֲבוּדָה, א' הוּא עֲבוּדַת
תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ חַז"ל (תענית ב.)
'אֵיזֶהוּ עֲבוּדָה שְׁבֵלֵב זֶה תְּפִלָּה', וְאוֹתָם
הִמְקִשְׁטִים אֶת הַשְּׂכִינָה כְּבִיכּוֹל בְּקִשּׁוּטֵי
כֹּלָה בַּתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה גַם כֵּן נִקְרָאִים
בְּעֲלֵי עֲבוּדָה, וְהַעוֹסְקִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה
הֵם נִקְרָאִים גַּם כֵּן בְּעֲלֵי עֲבוּדָה, וְהֵם
מִחְצְדֵי חֻקְלָא^א, וְכֹל אֶחָד מֵאֵלּוּ 'פּוֹעֵל
צָדֵק' נִקְרָא^ב, כִּי כֹל אֵלּוּ הֵם הַעוֹסְקִים
בַּשְּׂכִינָה כְּבִיכּוֹל בְּרוּךְ הוּא בְּאֵיזֶה מְדָה
שֶׁהֵם עֲסוּקִים בָּהּ, כִּי מְלַכּוֹתָהּ בְּכֹל
מְשָׁלָה, וְנִקְרָאת בְּכֹל פַּעַם בְּשֵׁם הַפּוֹעֵלָת
בוֹ, דְרָךְ מְשָׁל, לְפַעְמִים נִקְרָאת כֹּלָה^ג,
וְלְפַעְמִים שְׁדָה^ד וְכֶרֶם^ה, וְלְפַעְמִים נִקְרָאת
שׁוֹשְׁנָה^ו, וְדָבָר זֶה גְלוּי לְבַעֲלֵי הַדַּעַת בְּכֹל
מְקוֹם וּמְקוֹם לִידַע בְּאֵיזֶה שֵׁם לְהִקְרָא
אוֹתָהּ לִיחְדָּא שֵׁם. וְיְדוּעַט שֵׁיִשׁ שׁוֹשְׁבֵינָא
דְּמַלְכָּא וְשׁוֹשְׁבֵינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא:

וּבִשְׁמַת תִּתְּקִדּוּ אֶת כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁאָם. יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה
הַשְּׂנִי, שְׁבַכְלָם לֹא נֶאֱמַר זֶה כִּי אִם בְּכִנֵּי
מְרָרִי. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּזֶה הַטַּעַם לְפִי עֲנִיּוֹת
דַּעְתִּי, כִּי הִנֵּה יְדוּעַ (סוטה לה.) דְּ'אָרוֹן נְשָׂא
אֶת נוֹשְׂאָיו, וְהִנֵּנוּ לְגִדְל הָאֹר הַרוֹחֲנֵי
שְׁהִיָּה בוֹ, וְאֵף בְּדָבָר גְּשָׁמִי לֹא הָיוּ יְכוּלִים
לְסַבֵּל לְשֵׁאת אוֹתוֹ, כִּי אִם מִשׁוּם הַרוֹחֲנֵי
שָׁבוּ. וְהִנֵּה בְּכִנֵּי מְרָרִי הִיָּה הַמִּשְׂא
שְׁבַכְלָם^א וְעַל כֵּן צִוָּה הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ וּבִשְׁמַת
תִּתְּקִדּוּ אֶת כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאָם, 'תִּתְּקִדּוּ'
הוּא לְשׁוֹן חֲבוּר וְיַחּוּד, כְּמוֹ 'חִיב אָדָם
לְפָקֵד' (יבמות סב:), וְהִנֵּנוּ שְׁיַחְבֵּר אוֹתָם אֶל
הַ'שְׁמוֹת', הִנֵּנוּ הַרוֹחֲנֵי שְׁבַכְלֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁאָם וְעַל יְדֵי זֶה יוֹכְלוּ לְסַבֵּל, וְהִבֵּן:

לְעַבְד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשְׂא. צְרִיךְ
לְהִבֵּן זֶה שְׂאִין לוֹ שׁוּם בְּאוּר,
וְרִשְׁיִי ז"ל מְתַרְץ זֶה^ב. וְיֵשׁ בְּזֶה לְפִי

בני מררי יכלו
לשאת משא
כבוד כ"כ ע"י
שהתחברו אל
הרוחניות
שבכלים

יש כמה בעלי
עבודה:
בתפילה
ובתושבע"פ
ובסודות
התורה
והשכינה נק'
לפי העבודה

ציונים ומקורות

(במדבר ז, א) 'ויהי ביום כלת משה', 'כלת' כתיב,
ביומא דעאלת כלה לחופה, ושכינתא דא היא
כלה'. ו. זוה"ק ח"א קכב. ז. עיין זוה"ק ח"ב ד.
וע"ע ריקאנטי במדבר טז, ו. ח. תיקו"ז עא.
'פתח רבי שמעון ואמר 'אני לדודי ודודי לי
הרועה בשושנים' (שה"ש ו, ג), מאי 'שושנים',
אלא שושנה עלאה שכינתא עלאה, ואייה
קריאת שמע דשחרית, ושושנה תניינא קריאת
שמע דערבית שכינתא תתאה'. וע"ע תיקו"ז עד:
'ומסטרא דעשבין אתקריאת שכינתא שושנה'.
ט. זוה"ק ח"ג נג: 'משה שושבינא דמלכא, אהרן
שושבינא דמטרוניתא, מתל למלכא דה"ל

א. רש"י במדבר ז, ז: "כפי עבודתם", שהיה משא
בני גרשון קל משל מררי, שהיו נושאים הקרשים
והעמודים והאדנים. ב. "עבודת עבודה", הוא
השיר במצולתיים וכינורות, שהיא עבודה
לעבודה אחרת'. ג. זו"ח רות מד. 'תלמידי
חכמים מחצדי חקלא איקרון'. וע"ע זוה"ק ח"א
רטז. ד. זוה"ק ח"ג צח: 'מאן הוא 'פועל צדק'
(תהלים טו, א), אלא אלין אינון דמתקני
למטרוניתא בתשכיטהא בלבושהא בעטרהא,
וכל חד 'פועל צדק' אקרי'. ה. זוה"ק ח"ב ה:
'כלה דא שכינתא, דהיא כלה בחופה, ואזלא
הא, כהא דתניא אמר רבי יהודה מאי דכתיב

כאשר השכינה נקראת בשם עפר העבודה נקראת צמיחה ופירות ונעשית ע"י כוח האש המים והרוח

וְיִשְׁהִיבֵנָה נִקְרָאת בְּשֵׁם עֶפְרַיִם כְּמוֹ הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפְרַיִם וְהַכֹּל וְגו' (קהלת ג, כ) י, אֲזַעְבֹּדָה הִזְיָא נִקְרָאת בְּשֵׁם צְמִיחֹת וּפְרוֹת, וְעַל יְדֵי מָה הִיָּא הַצְּמִיחָה בְּעֶפְרַיִם, עַל יְדֵי מַיִם וְרוּחַ וְאֵשׁ כְּשִׁמְתַחְבְּרִים אֶל הָעֶפְרַיִם, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (ישעיה נה, י) 'כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם וְהִרְוָה אֶת הָאָרֶץ וְהוֹלִידָה וְהַצְּמִיחָה וְנָתַן זֶרַע לְזֶרַע וְלֶחֶם לְאֹכֵל, גַּם צָרִיף לְצְמִיחַת הָאָרֶץ כַּח הַמְּאֹרוֹת שֶׁהֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, וְהֵם כַּח הָאֵשׁ וְכַח הָאוּיֵר. נִמְצָא עַל יְדֵי שְׁלֹשֶׁתָן כְּשִׁמְתַחְבְּרִים אֶל הָעֶפְרַיִם נַעֲשֶׂה מְזֵה הוֹלִידָה וְצְמִיחָה, וְכִמוֹ כֵּן יֵשׁ גַּם בֵּין בְּרוּחַ וְכו':

אֶל הַפְּעֵלִיט, מְזֵה נַעֲשֶׂה כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת וְכָל הַהוֹלְדוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְכָל דְּבַר מְזֵה נִתְהַוָּה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב 'הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפְרַיִם':

וְהוּא שְׁמֵרְמוֹ עֲבַדְתָּ עֲבָדָה וְעֲבַדְתָּ מִשָּׂא, כִּי אוֹתִיּוֹת 'מִשָּׂא' הֵם אוֹתִיּוֹת 'אַמֶּשׁ', וְהוּא אֲוִיר מַיִם אֶשׁ, כְּנִזְכָּר בְּסֵפֶר יִצְיָרָה (פ"ג מ"ד ט), וְעֲבַדְתָּ עֲבָדָה, הִיָּנוּ עֲבֹדְתָה הָעֶפְרַיִם שֶׁהֵם מְחַצְדֵי חֻקְלָא בְּכַדֵי לְהִסִּיר מִשָּׁם כָּל מְעַכְבֵי הַצְּמִיחָה וְנָתַן זֶרַע לְזֶרַע וְלֶחֶם לְאֹכֵל, וְהִבֵּן זֶה. וַיֵּשׁ בְּזֵה עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים לְמִשְׁפִּיל בְּעִנְיָן עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהָעֲבֹדָה, וַיֵּשׁ בְּזֵה כְּפֵה דְּרָכִים וּפְתָחִים לְמִשְׁפִּיל, וְה' יִרְאֵנִי נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אָמֵן:

כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ הוּא הַנִּקְרָא הַיְוִי"ה, וְכוּ כָּלוּל רוּחַ מַיִם וְאֵשׁ, וְלִבְאֵר יוֹתֵר, כִּי דְחִילוֹ נִקְרָא סוּד אֶשׁ^ב, וְרַחֲמֵימוֹ סוּד הַמַּיִם^ג, וְרוּחַ הוּא סוּד הַמְּכָרִיעִי^ד סוּד הָאֱמֶת, וּבְהִקְבֵץ שְׁלֹשֶׁתָן אֶל יְסוּד הַתְּחַתּוֹן הַנִּקְרָא בְּשֵׁם עֶפְרַיִם, וְהִיָּנוּ הַשְּׁכִינָה כְּבִיכּוֹל הַמוֹצִיא הַכֹּל מִכַּח

דחילו סוד האש והחימו סוד המים ורוח סוד האמת ומהם באים כל ההשפעות ע"י חיבורם עם השכינה

וְאֵישׁ אֶת קְדָשָׁיו לֹא יִהְיֶה. יֵשׁ לוֹמַר בְּזֵה עַל דְּרָף רָמֵז, וְנִקְדִּים הַפְּסוּק (שמות כב, כח) 'מְלֹאֲתֶךָ וְדִמְעָךָ לֹא תֵאַחַר', 'מְלֹאֲתֶךָ' הִיָּנוּ בְּפוּרִים שֶׁנִּקְרָאִים רֵאשִׁית^ה, וְהוּא מְרַמֵּז עַל הַמַּחֲזִין, 'לֹא תֵאַחַר' לְשׁוֹן זְרוּת, שְׁלֹא יִהְיֶה לְאַחַר. וְזֶהוּ גַם בֵּין אֶת

יראה שהמוחין יהיו לעצמו ולא יינסרו ביד זר

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

שב אל העפר, ותנינן הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה. ועיין נצוצי אורות שם אות ב. יב. עיין זוה"ק ח"ב רטז. יג. עיין זוה"ק ח"ג רנה. 'חסד איהו מים'. וע"ע זוה"ק ח"ג מא. יד. תיקו"ז מט. רוח תפארת ואיהו דעת כליל תרוייהו עליה אתמר (משלי כד, ד) 'ובדעת חדרים ימלאו'. טו. עיין זוה"ק ח"ב כב. 'עפר איהו קר ויבש ועל דא מקבל עליה כולהו וכולהו עבדי ביה עבדותיהו ומקבלא מכולהו לאפקא בחיליהון מזונא לעלמא'. טז. 'שלוש אמות אמ"ש אש רוח ומים, תולדות השמים אש, ותולדות אויר רוח, ותולדות ארץ מים'. יז. שמות כג, יט: 'ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך'.

מטרוניתא עלאה, מה עבד יהב לה שושבינא לתקנא לה ולאסתכלא במלי דביתא, ועל דא כד עייל שושבינא דא למלכא, לא עייל אלא עם מטרוניתא, הדא הוא דכתיב (ויקרא טז, ג) 'בזאת יבא אהרן וגו', משה שושבינא למלכא, בגין כך אודמן כאושפיזא ולבטר 'וידבר ה' אליו' (ויקרא א, א), אהרן הוא שושבינא למטרוניתא, וכל מלוי הוו לפייסא למלכא במטרוניתא ויתפייס מלכא בהדה, ועל דא בגין דאיהו שושבינא לה, שוי מדוריה בהדה לתקנא ביתא ולעיינא תדיר במילי דביתא'. י. תיקו"ז קטז: יא. זוה"ק ח"א קע. 'עפר, כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מניה, וביה אתעבידו כל עובדין דעלמא, כמה דכתיב 'הכל היה מן העפר והכל

קִדְשֵׁיו, הִינּוּ הַמִּחִין שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם קִדְשִׁי, לֹא יִהְיֶה, הִינּוּ שְׁיִרְאָה שְׁיִהְיֶה לוֹ לְעַצְמוֹ וְלֹא חֵס וְשְׁלוֹם מְסוּר בְּיַד זָר, וְהִבֵּן:

וַיָּרַח ה' פָּנָיו אֵלָיָהּ. הִינּוּ שְׁתִּהְיֶה הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עֲלֶיךָ וְלֹא סִטְרָא אֶחָרָא חֵס וְשְׁלוֹם:

החן השורה על האדם הוא חסד וקדושה עליונים, והברכה 'ויחנך' היינו שידעו כולם מהחן שלך

וַיְבָרְכֶךָ ה' וַיְשַׁמְרֶךָ. וַיָּרַח ה' פָּנָיו אֵלָיךָ וַיַּחְנֶכָּה. צָרִיךָ לְהִבִּין, הָא מִמִּילָא יִדְעִינן כְּשִׂיאִיר ה' פָּנָיו אֵלָיו בְּוֵדָאֵי יִהְיֶה לוֹ חֵן, וּמֵאֵי שׁוֹב הַבְּרָכָה 'וַיַּחְנֶכָּה'. וַיֵּשׁ לֹמַר עַל דְּרָךְ דְּאִיתָא בְּאִזְרַי הַחַיִּים עַל פְּסוּק (בראשית לט, כא) 'וַיִּתֵּן ה' אֶת חֲנוּ בְעֵינָי שׁוֹר בֵּית הַסֵּהֶר', הִינּוּ כִּי הַחֵן שֶׁהוּא שׁוֹרָה עַל הָאָדָם הוּא חֶסֶד עֲלִיוֹן וְקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וַיֵּשׁ מִי שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהִבִּין זֶה הַחֵן וְלִקְבֹּל אוֹתוֹ, כִּי הוּא אֲדַרְבָּא הַהַפּוּךְ מְזֵה, וְעַל כֵּן אָמַר שֵׁם 'וַיִּתֵּן ה' אֶת חֲנוּ בְעֵינָי שׁוֹר בֵּית הַסֵּהֶר', הִינּוּ שֶׁהַצָּרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשָׁרוֹת עַל שׁוֹר הַנִּי"ל שְׁיִוָּכַל לְקַבֵּל חֲנוּ שֶׁל יוֹסֵף, עַד כָּאן, עֵינַן שָׁם בְּצַחֲוֹת לְשׁוֹנוֹי". וְזֶה יֵשׁ לֹמַר גַּם כֵּן כָּאן הַפְּרוּשׁ, שְׁזֵהוּ בְּרָכָה אַחֲרַת, 'וַיַּחְנֶכָּה' הִינּוּ שְׁיִתֵּן ה' חֲנֻךְ בְּעֵינָי כָּל וְשִׁידְעוּ כְּלָם מִן הַחֵן שֶׁלָּךְ, וְקַל לְהִבִּין:

ברכת יאר ה' שיהיה אנפי שכינתא ממש

עוֹד יִרְמֹז עַל דְּרָךְ דְּאִיתָא בְּזֵהַר הַקְּדוֹשׁ פְּרֻשַׁת יִתְרוֹי, צְדִיקָא אֲנִפִּיהוּן אֲנִפִּי שְׂכִינְתָא מִמֶּשׁ, אִיְהִי בְּאֶתְכַסְיָא וְאֲנִי בְּאֶתְגַּלְיָא, וְאֲנִי פָּנִים דִּילָהּ מִמֶּשׁ, עֵינַן שָׁם. וְזֶה יֵשׁ לֹמַר הֶרְמֹז 'יָרַח ה'', הַשֵּׁם יָאִיר לָךְ פָּנָיו אֵלָיךְ, שְׁיִהְיֶה לָךְ פָּנָיו כְּכִיכּוֹל כְּנִ"ל, שְׁיִהְיֶה אֲנִפְךָ אֲנִפִּי שְׂכִינְתָא מִמֶּשׁ, וְהִבֵּן:

כברכה וישם לך שלום נרמז שעשוי יודה ליעקב על הברכות

וַיִּשֵׂם לָךְ שְׁלוֹם. אִיתָא בְּפִתְּחֵי כַּי 'עֲשׂו' גִּימַטְרִיא 'שְׁלוֹם', עַל דְּרָךְ שְׂאֲמַרְתִּי כְּכָרִיב 'וַיֹּאמֶר עֲשׂו יֵשׁ לִי רַב אָחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ' (בראשית לג, ט), וּפְרֻשׁ רַש"י, 'כָּאן הוֹדָה לוֹ עַל הַבְּרָכוֹת'. וְהִינּוּ 'יְהִי לָךְ' אוֹתִיוֹת 'כָּל', 'אֲשֶׁר לָךְ', כִּי זֵהוּ כָּל הַבְּרָכָה שֶׁבְּרוּךְ יִצְחָק לִיעֲקֹב, וְכֵן אָמַר יַעֲקֹב 'כִּי חֲנֻנִי וְגו' יֵשׁ לִי כָּל' (שם, יא), עֵינַן שָׁם בְּמִקְוֹמוֹי. וְזֶה יֵשׁ לֹמַר גַּם כֵּן כָּאן,

◆ ציונים ומקורות ◆

צדיקיא או זכאין די בדרא ואערע בהו, ודאי אינון אנפי שכינתא. ואמאי אקרון אנפי שכינתא, בגין דשכינתא אסתתרת בגווייהו, איהו בסתימו ואינון באתגליא, בגין דשכינתא אינון דקרבין לה אקרון פנים דילה, ומאן אינון, אינון דאיהי אתתקנת בהדייהו לאתחזאה לגבי מלכא עלאה, והואיל ואתון הכא, ודאי שכינתא אתתקנת עלייכו, ואתון פנים דילה'. כא. תקוני שבת קבלת שבת ד"ה וסודם של שני מזמורים: 'ואף גם מלאך רע מתהפך לסניגור, והוא שר של עשו, ו'עשו' בגימטריא 'שלום', וזהו סוד של 'ועלו מושיעים לשפוט את הר עשו' (עובדיה א, כא). כב. פר' וישלח ד"ה או יאמר לבאר. כג. 'או יאמר לבאר דברי רש"י איך מרמז כאן שהודה לו על הברכות, כי כבר נתבאר זה לעיל (ר"ה וזה

יח. עיין זוה"ק ח"ב קכא. ח"ג סא. וע"ע פרי עץ חיים שער השבת פ"ו שער מקראי קודש פ"א. יט. 'ויהי ה' את יוסף ויט' וגו', פירוש כי בהשראת שכינה על האדם יושפע הנסמך מהמשרה שכינתו ממה שבו, וידוע הוא חן המקום ברוך הוא כי הוא מקור החן, והוא אומר 'ויהי ה' את יוסף' ובוה 'ויט אליו חסד' פירוש ממילא, ואומר 'ויתן חנו', להיות כי לא תרגיש בחינת הרע במתק החן, לזה הוצרך ה' להרכיב בעין שר בית הסוהר אמצעי לערב אליו חן צדיק, והוא אומר 'ויתן חנו בעיני' וגו', והבין. כ. עיין ח"ב קסג: רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא הוו אזלי בארחא, פגע בהו רבי אלעזר, עד דחמו ליה נחתו מן חמרי כולהו, אמר רבי אלעזר, ודאי אנפי שכינתא חמינא, דהא כד חמי בר נש